

Для кращої наочності поданого матеріалу, ми оперуємо лише середніми, груповими значеннями зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів.

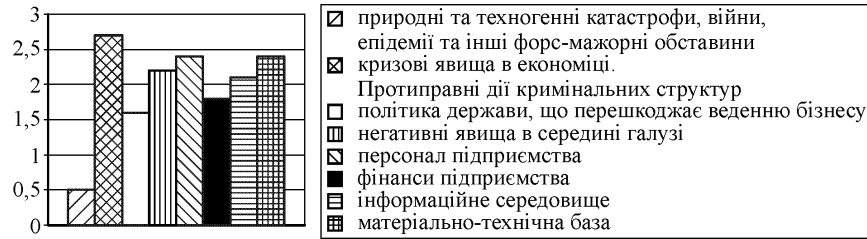


Рис. Рівень впливу дестабілізуючих факторів у розрізі основних груп

Рівень загрози для економічної безпеки будь-якого підприємства, зокрема автотранспортного, на нашу думку, умовно можна ранжувати на три зони, кожній з яких відповідає певна кількість балів стосовно впливу деструктивних факторів, як це видно в табл. 2.

Табл. 2. Градація рівня загрози підприємства

Зони	Характеристика
Зона низької загрози (0-3 бали)	Функціонування підприємства характеризується як стабільне, без видимих деструктивних явищ. Основні ресурси повністю підконтрольні з боку служби безпеки підприємства і знаходяться в режимі планового виробництва.
Зона середньої загрози (3,1-6 балів)	Функціонування підприємства характеризується як стабільне, але з деякими видимими проявами дестабілізуючих факторів. Гіпотетично існує імовірність настання загрозової ситуації. Можливі відхилення від планового виробництва. Не завжди вдається утримувати контроль над ситуацією.
Зона високої загрози (6,1-10 балів)	Стан функціонування підприємства характеризується як не стабільний, важко утримувати контроль над ситуацією, під загрозою знаходяться всі функціональні складові, існує висока імовірність настання критичної точки загрози.

Відповідно до зроблених розрахунків, рівень зовнішніх та внутрішніх загроз не перевищує позначки 3 бали, а отже – рівень економічної безпеки умовного підприємства можна класифікувати як стабільний.

Висновки. За результатами проведеного дослідження було обґрунтовано доцільність визначення рівня загроз та сформовано відповідний методичний підхід, який полягає у встановленні сили впливу певних дестабілізуючих факторів, які групуються за сферою їх виникнення. Використання сформованих методичних засад дає змогу завчасно визначити можливість виникнення певної загрози, відстежувати й контролювати процес її розвитку та є підставою для розроблення і реалізації превентивних заходів.

Подальшого дослідження потребує удосконалення процедури визначення рівня загроз для автотранспортних підприємств у частині можливості отримання єдиного показника, який одночасно враховував би наявність та рівень максимальної кількості зовнішніх та внутрішніх загроз.

Література

1. Економічна енциклопедія. – У 3-ох т. / ред. кол. С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Вид. цент "Академія", 2000. – Т. 1. – 864 с.
2. Зайцева І.О. Підвищення економічної безпеки автотранспортних підприємств в умовах розвитку недружніх поглинань на території України. – Харків : Вид-во УкрДАСТ, 2009. – 357 с.
3. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизмы обеспечения / А.В. Козаченко, А.Н. Ляшенко, В.П. Пономарев. – К. : Изд-во "Либра", 2003. – 280 с.
4. Ляшенко О.М. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / О.М. Ляшенко, Ю.С. Погорелов, В.Л. Безбожний та ін. / за заг. ред. Г.В. Козаченко. – Луганськ : Вид-во "Елгон-2010", – 282 с.
5. Толковый словарь русского языка. – В 4-ох т. / под ред. Д.Н. Ушакова. – Т. 1. – М. : Изд-во "Право", 1935; Т. 2. – М. : Изд-во "Право", 1938; Т. 3. – М. : Изд-во "Право", 1939; Т. 4. – М. : Изд-во "Право", 1940. (Переиздавался в 1947-1948 гг.); Репринтное издание. – М. : Изд-во "Право", 1995; М., 2000. – 1236 с.
6. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова. – М. : Изд-во "Азбуковник", 2001. – 236 с.
7. Транспорт і зв'язок України – 2011 / за ред. Н.С. Власенко; Держкомстат України. – К. : Вид-во "Техніка", 2012. – 272 с.
8. Тумар Н.Б. Экономическая безопасность предприятия / Н.Б. Тумар. – Харьков, 2006. – 160 с.
9. Халіна О.В. Теоретичні аспекти гарантування економічної безпеки підприємств видавничо-поліграфічної галузі / О.В. Халіна. – Львів : Вид-во "Поліграфія і видавничі справи". – 2011. – № 4(56). – С. 163-172.
10. Штангрет А.М. Управління економічною безпекою підприємств авіаційної галузі : монографія / А.М. Штангрет. – Львів : Вид-во Укр. акад. друкарства, 2011. – 270 с.

Халіна Е.В. Теоретические аспекты определения уровня угроз для экономической безопасности автотранспортных предприятий

Рассмотрена суть понятия "угроза" а также обоснована целесообразность проведения превентивных мероприятий по обеспечению необходимого для стабильного развития уровня экономической безопасности автотранспортных предприятий. Сформированы методические принципы идентификации уровня угроз посредством определения влияния дестабилизирующих факторов, и осуществлено апробацию относительно автотранспортных предприятий.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, угроза, дестабилизирующий фактор, автотранспортное предприятие.

Khalina O.V. Theoretical aspects of the threat level for the economic security trucking companies

In the article the essence of the concept of "threat" and to justify the usefulness of preventive measures to ensure the necessary for the sustainable development of economic security trucking companies. Formed the methodological principles of identification by determining the level of threat influence destabilizing factors, as well as implementing tested regarding trucking companies.

Keywords: economic security of the company, the threat destabilizing factor motor company.

УДК 330.022

Ст. викл. О.В. Химич – НУ "Львівська політехніка"

ІНВЕСТИЦІЙНА КАРТА РЕГІОНУ: СУТНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ

Розглянуто проблему формування інформаційного середовища, шляхом використання інструментів акумуляції інформації для інвесторів, з метою активізації інвестиційної діяльності на мезорівні. Запропоновано метод вирішення цієї проблеми, шляхом створення інвестиційної карти регіону та держави. Розкрито сутність поняття

тя інвестиційна карта та наведено визначення інвестиційної карти. Обґрунтовано її необхідність в сучасних умовах господарювання на мезорівні. Сформовано основні вимоги до побудови інвестиційної карти, а саме наведено її структуру та вимоги до подачі інформації.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інформаційна система, інвестиційна карта, регіон.

Активізація інвестиційної діяльності дає змогу реалізувати потенціал мезорівня. Держава та її інституції разом з місцевими органами влади відіграють важливу роль у стимулюванні інвестиційних потоків для подолання наявних диспропорцій у розвитку регіонів, уникнення "поляризації" інвестицій та розвитку депресивних територій.

Як зазначено у Концепції інвестиційної реформи, "...державна повинна примусити гроші працювати і додати корпораціям поштовх для початку інвестицій" [1]. Метою "Інвестиційної реформи" є подолання проблем на шляху активізації інвестиційної діяльності за допомогою використання конкретних інструментів. Серед пріоритетних завдань "Інвестиційної реформи" особливої уваги заслуговують напрями, пов'язані зі створенням інвестиційної інфраструктури – системи інституцій для залучення інвестицій, створення ефективного механізму для розроблення інвестиційних пропозицій (проектів) та значне збільшення інформації та покращення іміджу України в світі.

Отже, актуальним питанням є формування системи інституцій, які сприяли б залученню інвестицій, створенню сукупності матеріалів інформативного характеру для інвесторів щодо інвестиційних проектів та пропозицій, інфраструктури, можливостей регіонів, ресурсів та умов ведення бізнесу, використання сучасних інструментів управління інвестиційною діяльністю, а саме інвестиційних карт, інвестиційних паспортів, з метою підвищення іміджу та привабливості України та її регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема стимулювання надходження інвестицій є об'єктом дослідження багатьох вчених та науковців, які зробили значний внесок як з теоретичної, так і з практичної точок зору у напряду її вирішення, зокрема: І. Бланк, Є. Бойко, В. Василенко, О. Власюк, В. Волошин, О. Гаврилюк, П. Гайдучий, В. Геєць, Б. Губський, Б. Данилишин, М. Денисенко, В. Загорський, С. Захарін, В. Кравців, Д. Лук'яненко, В. Мамутов, А. Мерзляк, А. Мокій, В. Осецький, А. Пересада, О. Пирог, А. Поручник, В. Проскурін, Л. Петков, С. Реверчук, О. Рогащ, А. Румянцев, А. Степаненко, Д. Стеченко, А. Сухоруково, С. Писаренко, І. Ткачук, В. Федоренко та ін. У працях [2-7] визначено основні базові теоретико-методологічні підходи щодо залучення іноземних інвестицій. В. Кравців, М. Мельник, В. Антонов [2] приділили увагу аналізу впливу прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток приймаючої держави. В. Голубятніков [3], В. Федоренко, Т. Проценко, В. Солдатенко, Д. Степанов [4], М. Бутко, О. Акименко [5], Н. Свірідова, І. Заблудська, В. Василенко, В. Третяк, С. Лискова [6] у своїх роботах обґрунтували особливості визначення стратегічних цілей, напрями активізації процесу залучення іноземних інвестицій в регіони та вивчали сучасний стан іноземного інвестування в Україні. О. Пирог [7] зосередила свої дослідження на інвестиційній діяльності, регулюванні інвестиційної актив-

ності та привабливості у промисловому секторі регіону. В. Геєць, В. Семиноженко, А. Гальчинський, А. Кінах, А. Мазараки [8; 9] зробили вагомий внесок у дослідження економічної політики держави, її інноваційної спрямованості у перехідній економіці та впровадження ефективних реформ. Незважаючи на наявну кількість досліджень у сфері активізації інвестиційної діяльності, все-таки, на сьогодні, не достатньо досліджено, враховуючи сучасні технології та можливості, питання формування інвестиційних карт як інструменту акумуляції інформації, необхідної для інвесторів та бази для визначення пріоритетних напрямів розвитку та методів покращення іміджу регіону та країни.

Мета роботи – дослідження проблем формування інформаційного середовища, інструментів акумуляції інформації для інвесторів, з метою активізації інвестиційної діяльності на мезорівні, що зумовлює постановку таких завдань:

- розкриття сутності поняття інвестиційна карта;
- обґрунтування її необхідності в сучасних умовах господарювання;
- формування основних вимог до побудови інвестиційної карти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Про економічну міць, багатство, рівень розвитку культури, авторитет місцевої влади й успішність регіону на рівні країни та на міжнародному рівні свідчить імідж регіону. Його формування має відбуватися, використовуючи сучасні інструменти створення інформаційного середовища.

Дослідження необхідності інвестиційного середовища, а саме інвестиційної карти регіону, здійснили Л. Петкова, В. Проскурін, зазначаючи, що "...зручним і доступним способом подачі інформації щодо передумов і можливостей інвестування території є інвестиційна карта. Завдяки її використанню в схематичному вигляді, дуже концентровано можна подати максимум корисних даних, що передусім цікавлять інвестора та дають змогу йому здійснити економічне обґрунтування доцільності інвестиційного проекту..." [11]. Але вчені не наводять визначення поняття "інвестиційної карти", не розглядають, яким чином вона має формуватися і які її функції у сучасних умовах господарювання.

Умови та середовище ведення інвестиційної діяльності змінюються залежно від науково-технологічного прогресу. У зв'язку з комп'ютеризацією сучасних розрахункових операцій, появою світової мережі Інтернет відбувається глобалізація економічних процесів, спрощується перетік капіталу з країни в країну та обмін інформацією між різними суб'єктами господарювання і з'являються нові можливості перед органами влади щодо активізації інвестиційної діяльності, формування привабливого іміджу та промоції регіону та країни на міжнародних ринках.

Перші кроки у формуванні інформаційного середовища для інвестора зробило Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, створивши у 2011 р. "Єдине інвестиційне вікно", що працює під міжнародним брендом "InvestUkraine". Це унікальний механізм персональної допомоги інвестору в межах інвестиційного процесу "InvestUkraine". Центр є неприбутковою установою і надає свої послуги безкоштовно, його діяльність фінансується за рахунок Державного бюджету. Місією "InvestUk-

gaine" є максимальне сприяння інвесторам у реалізації їх інвестиційних планів через надання всебічної підтримки та спеціалізованих сервісних послуг. Складовими елементами стратегічної програми розвитку "InvestUkraine" зі залучення інвестицій, є такі напрями [10]: створення Єдиного інвестиційного вікна – механізму, за допомогою якого значно скорочується шлях інвестора на ринок України; створення Біржі проектів – бази даних кращих інвестиційних можливостей в Україні; активне просування кращих галузевих і регіональних проектів. Для надання професійних послуг "InvestUkraine" має відповідний штат фахівців і мережу регіональних відділень по Україні.

Створення такого центру відображає позитивні зрушення в напрямі формування позитивного іміджу регіону та країни, але інформація, яка розміщена на сайті "InvestUkraine", цілісно не відображає ресурси, потенціал регіону, інвестиційні проекти, які відбулися чи планують реалізуватися.

Вважаємо, що поняття інвестиційна карта варто розуміти як цілісний візуалізований, інформаційний інструмент в електронній та паперовій формах, який містить відомості щодо інфраструктури, комунікацій, ресурсів, інвестиційних проектів, інвестиційних пропозицій, інвестиційних площадок, вільних економічних зон, територій пріоритетного розвитку регіону та інше, які необхідно і інвестору для прийняття рішення щодо інвестування.

Необхідність створення інформаційної системи для інвестора у вигляді інвестиційної карти також пов'язана і з попитом на інформацію, детермінований якісними характеристиками і властивостями самої інформації в карті, її призначенням, змістом, можливістю застосування та ін.

Інвестиційна карта спрямована на надання допомоги інституціям, які створенні для активізації інвестиційної діяльності, стимулювання вкладення капіталу у визначені пріоритетні галузі, виявлення потенційних інвесторів в тому чи іншому секторі, а також на визначення можливостей для двосторонніх інвестицій. Інакше кажучи, інвестиційна карта – це сучасний інструмент інформування інвестора про потенціал держави і її регіонів. Інвестиційна карта поєднує в собі статистичні дані про надходження іноземних інвестицій, інвестиційні проекти та пропозиції, діяльність суб'єктів господарювання, регіональні переваги. Зручність її в тому, що інформація зібрана в одному місці, має загальну структуру, візуалізована і представлено статистичні дані.

Отже, цінність формування інвестиційної карти для потенційного інвестора важко переоцінити. Інвестиційна карта регіону є потужним та важливим інструментом неупередженої та прозорої діяльності органів місцевого самоврядування із залучення інвестицій, іноземних чи вітчизняних. Для максимальної ефективності впливу розміщеної інформації на потенційного інвестора акцент необхідно робити на конкурентних перевагах регіону, принциповій відмінності його від інших, тих унікальних характеристиках, які можна знайти лише тут.

Формування інвестиційної карти регіону – важливий, але водночас і складний процес. Для її створення необхідно вивчити інвестиційну привабливість кожного регіону, проаналізувати сучасний стан та напрями інвестиційної діяльності, визначити перспективи розвитку та потенціал регіону, при-

ваблivi умови для інвесторів тощо. Такий процес можна реалізувати лише за наявності тісних взаємовідносин та співпраці між різними гілками влади (державної, обласної, місцевої, селищної та сільської). Важливість саме такої співпраці пов'язана з такими аспектами:

- формування пріоритетних напрямів інвестування в регіоні має відповідати стратегії розвитку регіону та державним напрямам розвитку;
- пропозиції щодо визначення привабливих сфер інвестування та створення інвестиційних проектів мають формуватися та узгоджуватися з органами влади відповідної території та населенням, де планується реалізовувати проект;
- для будівництва величезних промислових об'єктів, таких як автомобільні заводи, шахти, переробні підприємства, потрібно враховувати так званий спільний інвестиційний потенціал, тому що для їх реалізації необхідні земельні ділянки, що займають територію декількох сільських рад, а іноді і районів. У таких випадках варто взяти до уваги інвестиційні ресурси декількох територіальних громад, спільні дороги, інженерні мережі, транспортні, енергетичні комунікації тощо.

Мета створення інвестиційної карти для будь-якого регіону має вбачатися в активізації інвестиційної діяльності, розкритті його потенціалу, сприянні привабленню іноземних інвестицій в проекти на території відповідного регіону. Створення інвестиційної карти регіону сприятиме обґрунтуванню вибору пріоритетних напрямів розвитку на мезорівні та формуванню стратегічних планів розвитку.

Завдання, які необхідно виконати за допомогою формування інвестиційної карти мезорівня, такі:

- 1) представити на карті регіону об'єкти інвестиційної інфраструктури;
- 2) запропонувати зручний механізм пошуку інвестиційних проектів;
- 3) ознайомити користувачів з інформацією про обраний інвестиційний проект;
- 4) представити можливості оцінки географічного положення об'єктів інвестицій і навколишньої інфраструктури;
- 5) продемонструвати досвід успішних проектів на території регіону.

На інвестиційній карті регіону має бути представлена конкретна інформація про його міста і райони в регіоні, а саме: природно-ресурсний потенціал; економічний потенціал; рівень освоєння та урбанізації території; об'єкти інфраструктури. Структура інвестиційної карти має складатися з пунктів, які розкривають інформацію про регіон (рис.).

В інвестиційній карті інформація щодо інвестиційних проектів та пропозиції оформляється за такою послідовністю:

- компанія-інвестор;
- країна-інвесторів;
- тип та назва проекту та організаційно-правова форма організації;
- загальний опис (назва, адреса, місце розташування, вид діяльності, короткий опис проекту, який реалізується);
- характеристика земельної ділянки (категорія земель, форма власності землі (державна, приватна), вид власності (оренда, власна));
- транспортно-логістична інфраструктура (траси, залізничні колії, аеропорти, порти, митні пости);
- комунікаційна інфраструктура (мобільний зв'язок, мережа Інтернет);
- нерухомість (промислова територія, офісна територія (вільна та зайнята));

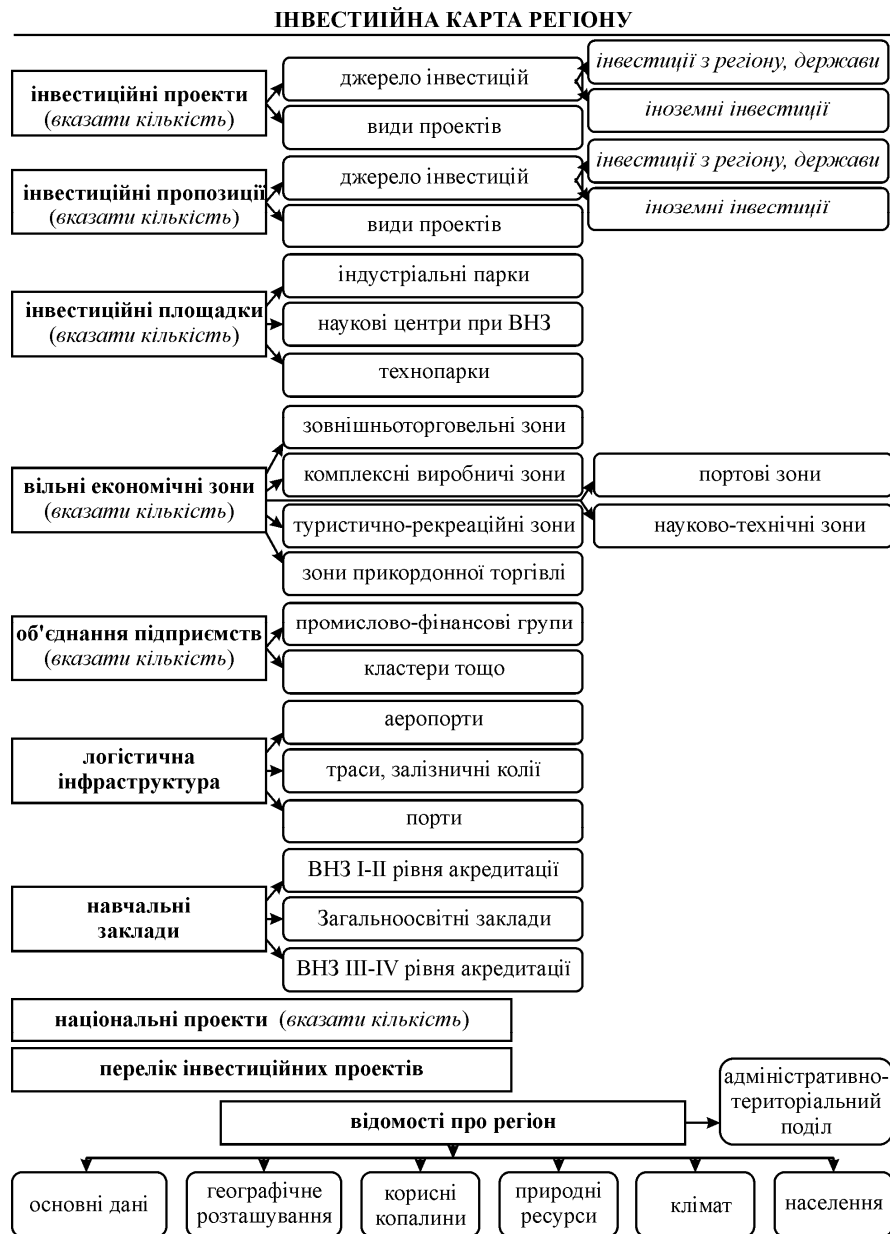


Рис. Структура інвестиційної карти регіону

- пільги резидентам (так, ні);
- науково-освітня інфраструктура (вищі навчальні заклади I-II та III-IV рівня акредитації, загальноосвітні заклади інше);

- інфраструктура навколо в межах 30 хв добирання (житло для персоналу, лікарня, готель, спорткомплекс, торгово-розважальний центр, конференц-зали);
- фінансування (кредитні програми, венчурне фінансування інше);
- період реалізації проекту (рік початку та рік завершення);
- контакти;
- статус проекту;
- інша додаткова інформація;
- посилання сайт.

Аналогічні вимоги до подачі інформації, пов'язаної з вільними економічними зонами, інвестиційними площадками, національними проектами. Види інвестиційних проектів різняться залежно від сфери діяльності підприємства і можуть бути промислові, сільськогосподарські, виробничі, освітні, пов'язані зі сферою послуг тощо.

Вахович І., С. Пиріг, Л. Ішук відзначають важливість інформаційної системи у регіоні та країні "...подолання низького рівня розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури у регіонах України є найважливішою умовою зміцнення економічної єдності країни та прискорення економічного й соціального розвитку. Існують відмінності у розвитку інформаційної економіки регіонів України, а також найнижчий розвиток інформаційної економіки – у західних областях України" [12, с. 210].

Інвестиційна карта охоплює інформацію, яка має повністю розкрити всю інформацію про регіон, про його інвестиційні проекти, господарську діяльність, стан та перспективи. Інвестиційні карти призначені для інформатизації інвесторів, активізації інвестиційної діяльності, формування пріоритетних напрямів розвитку та розкриття інвестиційного потенціалу регіону. Тому функціями інвестиційної карти є інформатизація інвесторів, стимулювання інвестиційної діяльності та сприяння формуванню довгострокових стратегій розвитку регіонів.

Висновок. Унаслідок проведених досліджень можна зробити висновок, що існує проблема інформатизації потенційних інвесторів про інвестиційні проекти та пропозиції тощо, формування позитивного іміджу регіону. Часткове вирішення цих проблем вбачається у створенні інвестиційної карти регіону та країни.

Література

1. Концепція інвестиційної реформи. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/files/Invest_Reforma_UKR.pdf27.
2. Кравців В.С. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації : монографія / В.С. Кравців, М.І. Мельник, В.Б. Антонов; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Львів : Вид-во "Камула", 2011. – 366 с.
3. Голубятніков В.Т. Інвестиції та регіональна проектна діяльність : навч. посібн. / В.Т. Голубятніков, П.Д. Лазар, Н.В. Голубятнікова, К.В. Савченко / за заг. ред. доц. В.Т. Голубятнікова. – Львів : Вид-во ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 250 с.
4. Федоренко В.Г. Економічні та організаційно-правові аспекти іноземних інвестицій в Україні : монографія / В.Г. Федоренко, Т.О. Проценко, В.В. Солдатенко, Д.В. Степанов. – Ірпінь : Вид-во НА ДПС України, 2004. – 398 с.
5. Бутко М.П. Інвестиційна домінанта сталого розвитку регіону в умовах інтеграції : монографія / М.П. Бутко, О.Ю. Акименко; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України. – Ніжин : Вид-во "Аспект-Поліграф", 2009. – 232 с.

6. Свірідова Н.Д. Формування механізму стимулювання економічного розвитку регіонів : монографія / Н.Д. Свірідова, І.В. Заблудська, В.О. Василенко, В.В. Третяк, С.С. Лискова; Східноукр. НУ ім. В. Даля. – Луганськ : Вид-во "Ноулідж", 2012. – 266 с.

7. Пирог О.В. Інвестиційна діяльність у промисловому секторі регіону: теорія та методика оцінки : монографія / О.В. Пирог. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. НУ, 2010. – 148 с.

8. Гальчинський А.С. Інноваційна стратегія українських реформ / А.С. Гальчинський, В.М. Гесць, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко. – К. : Вид-во "Знання України", 2002. – 336.

9. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізації викликів : монографія. – У 2-ох ч. – Ч. 2 / за ред. В.М. Гейця, А.А. Мазаракі. – К. : Вид-во КНТЕУ, 2008. – 273 с.

10. "InvestUkraine". [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.investukraine.com/uk>

11. Петкова Л.О. Муніципальні інвестиції та кредити / Л.О. Петкова, В.В. Проскурін. – Сер.: Навчальні програми для працівників місцевого самоврядування. – К. : Самвидав, 2006. – Кн. 9. – 158 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://users.i.com.ua/~zddm/RUSSIAN/INVBOK/parts/autors.htm>.

12. Вахович І.М. Методичні підходи до формування стратегії розвитку інформаційної економіки регіонів України / І.М. Вахович, С.О. Пиріг, Л.І. Ішук // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2012. – № 4(130). – С. 208-2016.

Химич О.В. Инвестиционная карта региона: сущность и необходимость

Рассмотрена проблема формирования информационной среды, путем использования инструментов аккумуляции информации для инвесторов, с целью активизации инвестиционной деятельности на мезоуровне. Предложен метод решения этой проблемы путем создания инвестиционной карты региона и государства. Раскрыта сущность понятия инвестиционная карта и приведено определение инвестиционной карты. Обоснована ее необходимость в современных условиях хозяйствования на мезоуровне. Сформированы основные требования к построению инвестиционной карты, а именно приведена ее структура и требования к подаче информации.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, информационная система, инвестиционная карта, регион.

Khymych O.V. Investment map of the region: the essence and necessity

The article deals with the problem of forming information environment by using tools the accumulation of information to investors in order to stimulate investment at the meso level. The solution to this problem the author proposes by creating investment maps of the region and the state. The article revealed the essence of the concept map and investment are establishing investment map. Proved its necessity in the modern business environment at the meso level. Formed the basic requirements for construction investment map, namely, given its structure and requirements for filing information.

Keywords: investment, information systems, investment map, area.

УДК 338.2 Здобувач О.І. Цапко-Піддубна¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка

ОЦІНЮВАННЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОНОМІКИ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Досліджено чинники впливу на енергоефективність економіки країн ЦСЄ. Визначено за допомогою методу найменших квадратів (МНК) та VAR-моделювання для лонгітюдних даних їх напрям та важливість впливу, реакцію змінної, яка описує енергоефективність економіки, у відповідь на зміну на одне середньоквадратичне відхилення чинників впливу. Запропоновано розвиток механізмів досягнення енер-

гоефективності економіки країн ЦСЄ на посилення позитивного та послаблення негативного впливу досліджуваних чинників на енергоефективність.

Ключові слова: енергоефективність, чинники впливу, механізми досягнення енергоефективності, МНК, VAR- моделювання, лонгітюдні дані.

Постановка проблеми. Відповідно до світового теоретичного та практичного досвіду, на енергетичну ефективність економіки впливають такі чинники, як: структура економіки, розвиток законодавства та інституційної основи у сфері енергоефективності, ринкові чинники, такі як ціни на енергетичні ресурси, розвиненість конкурентного середовища та ін. Беручи до уваги особливості розвитку країн з перехідною економікою, а це загалом трансформація економічного устрою країни, яка супроводжується реалізацією значної кількості реформ, виникає питання – який з зазначених вище чинників є вирішальним для цих країн у підвищенні енергоефективності економіки. Виявлення важливості впливу кожного з чинників дасть змогу правильно, з точки зору пріоритетності, обирати механізми досягнення енергоефективності економіки.

Аналіз останніх публікацій. Досліджено питання енергоефективності економіки та чинників впливу у працях таких українських науковців: М.П. Ковалка, М.М. Кулика, В.Д. Білодіда, М.В. Гнідого, О.М. Суходолі [1-3] та ін. Щодо наукової розробленості цього питання зарубіжними науковцями, то його дослідження представлено у статтях Д. Поппа, Р. Ньюелла, А. Джаффе, Д. Старна та ін. [4-5]. Здебільшого ці автори зосереджують увагу на теоретичному та емпіричному дослідженні окремих чинників впливу на енергоефективність економіки переважно для розвинених країн. Звертаємо увагу на необхідність комплексного дослідження цього питання для країн з транзитивною економікою.

Мета роботи. Дослідити та описати вплив основних чинників, які сприяли або ж перешкоджали підвищенню енергоефективності трансформаційних економік, зокрема визначення їх напрямку та важливості впливу. На посилення позитивного та послаблення негативного впливу цих чинників на енергоефективність економіки запропонувати розвиток певних механізмів досягнення енергоефективності економіки для країн ЦСЄ

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводиться за 1990-2011 рр. для п'яти країн ЦСЄ: Польщі, Словаччини, Чехії, Угорщини та України. З метою розширення вибірки, у дослідження включено ще такі країни: Білорусь, Естонію, Латвію, Литву, Молдову, Росію та Румунію. Вибір цих країн обумовлений тим, що з початку 1990-х років у них почалися трансформаційні зміни економік, так званий перехід до ринкових відносин господарювання, які вплинули на ефективність використання енергетичних ресурсів.

У дослідженні використано такі економетричні методи для лонгітюдних даних, як: МНК та моделювання за допомогою системи аторегресійних моделей – VAR-моделювання. Вибір методів дослідження обумовлений такими об'єктивними причинами. По-перше, побудова регресійних рівнянь за допомогою МНК дасть змогу виокремити ті чинники, які мали найбільший вплив на політику енергоефективності в трансформаційних країнах. По-дру-

¹ Наук. керівник: доц. Ю.І. Біленко, канд. екон. наук